

РЕЦЕНЗИЯ

**от проф. д-р Мария Петрова Кърджиева
Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“**

на дисертационен труд за придобиване на образователна степен „доктор“

по професионално направление 8. 3. Музикално и танцово изкуство
докторска програма „Хореография“

с автор: **Драгомир Валентинов Йорданов** - Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев“ - Пловдив, Факултет „Музикален фолклор и хореография“, Катедра „Хореография“

Тема: **Взаимодействие между българския сценичен фолклорен танц и съвременни танцови стилове**

Научен ръководител: **проф. д-р Желка Табакова**

1. Общо представяне на процедурата и получените за рецензиране материали.

Рецензията е изготвена въз основа на Заповед № РД - 27- 058 от 15.04.2024 г. на Ректора на Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство „Проф. Асен Диамандиев“ – Пловдив, относно утвърждаване състав на научно жури и представени от докторанта: заповед за зачисляване, заповед за отчисляване, дисертационен труд, автореферат, автобиография, приноси и три авторски публикации по темата.

Дисертационният труд е с обем от 163 страници. Състои се от увод, четири глави, заключение, приноси, библиография 88 източника (67 на кирилица, 13 на латиница), 8 интернет източника, три публикации по темата.

2. Кратки биографични данни за кандидата.

Автобиографичните данни представят дейността на Драгомир Йорданов в няколко раздела: образование, изпълнителска дейност, специализации, участие в проекти, хореографии, преподавателска дейност и награди. От съдържанието на изброените дейности е видно, че докторантът таи дълбока любов към танцовото изкуство и жажда за новаторство в неговото развитие на фолклорна основа. Изборът на професионален път е негово лично предизвикателство и че посоката му е правилна е видно от получените награди.

3. Актуалност на тематиката.

Актуалността на темата е заложена още в нейното заглавие. За първи път се прави опит за научна обосновка на: (1) наблюдаваната еkleктика в развитието на сценичния фолклорен танц и (2) необходимостта от надграждане модела танцбор-български народни танци по отношение танцова техника и развиване на танцовата култура.

4. Целесъобразност на изследователските методи за постигане на поставените цели.

Авторът е изградил добра структура, с цел да развие и защити заложените в заглавието проблем (взаимодействието - български фолклорен танц и съвременни танцови стилове), свързан с конкретния обект (сценичен фолклорен танц) и предмет на труда (създаване на нова симбиоза между традиция и съвременност в танцово-сценичните форми). Посочените цел и задачи изцяло кореспондират с амбицията за защита на авторската теза, че синтез между българския фолклорен танц и съвременни танцови стилове ще обогати и развие сценичното танцово изкуство на фолклорна основа.

Изборът на сравнителен анализ за основен инструмент в методологията на дисертационния труд е подходящ за този тип качествено изследване. Проведените интервюта подпомагат развитието на изследваната проблематика.

Спазена е научната стилистика в дисертационния труд, като прави впечатление достигането до наративност, за млад изследовател. Последователността на съжденията на места е нарушена, но това не променя структурното развитие. Всяка част логично завършва с обобщения и извод.

5. Оценка на дисертационния труд.

Глава първа. *Сценични форми на българския народен танц* (обем 19 стр). Изборът за анализ на тематичното танцово произведение „Крайдунавска приказка“, хореография проф. Кирил Дженов и разработката на обичай „Уралия“ с автор проф. Даниела Дженова е своеобразна прелюдия към развитието на изследването. Авторът демонстрира лекота в боравенето с танцовата терминология, познаване на всички танцови детайли/компоненти в представените авторски композиции, което допринася за извеждане на констатации, които смело можем да кажем, че за първи път стават достояние за науката хореография на основата на българския народен танц (*стр. 15, 19 и т.н.*). Тук докторантът използва класическия метод за анализ – представяне на епизод (автентично хоро, тактов размер, композиция, мъжка и женска игра, придвижване, рисунък), обобщава и сравнява и извежда новаторството. Двете произведения са ярки в развитието на народния танц до сценичен, чрез похватите на стилизацията. И в двата примера на анализа се акцентира върху символиката изключително подробно. Много точно Драгомир Йорданов отбелязва „поколенческата приемственост“ в техническото развитие на танца.

В подкрепа на своите разсъждения в тази първа част на труда, авторът представя мненията на действащи хореографи от проведени интервюта.

Разгледана е промяната на облеклото като причина за развитието на танцовата лексика, както и развитието на музиката в синхрон с новите технологии, които също променят вида на танца.

Глава втора. *Етнографски и стилови особености на хорото - основа за структуриране на съвременни танцови модели* (обем 44 стр). Въпреки заглавието на параграф 2.1., така именуван читателя очаква да прочете вече известна информация, а всъщност става въпрос за приемственост на похватите от фолклорен танц към тяхното трансформиране в съвременен. Свидетели сме на един новаторски подход в интерпретацията и тълкуването на етимологията на хорото, неговият характер. Не е пропуснато представянето на видовете хора, с цел обосновка използването на основни форми на хорото в съвременния танц (30-35 стр.). Типовете хора също са във фокуса на темата – взаимовръзка със съвременния танц. Виждаме бегли щрихи относно синтеза музика-танц. В параграф 2.2. абстрактно е представена трактовката – етнографска област-характерни движения, съотнасящи се към съвременен стил. Тук авторът навлиза дълбоко в съвременната еkleктика, която е модерна в интерпретирането днес на фолклорен танц и смело поставя в научна рамка с изводи след всяка част (45, 52, 56 стр.). Откроява се богатият анализ на Тракийска етнографска област, която може да влезе в колаборация с целия арсенал от разнообразни техники на хип-хоп и хаус. Тук докторанта демонстрира добро познаване на хип-хоп танцовата култура.

Глава три. *Видове традиционни и съвременни танцови модели в обучението. Форми на синергизъм в хореографията* (обем 59 стр). В тази част трудът започва с представянето на екзерсиса и неговите характеристики свързани с българския народен танц. Параграф 3.2. проследява особеностите в изпълнението на съвременните стилове – кратка история, начин на танцуване и възможностите за съчетаване с фолклорния танц. От съществено значение са изводите в края на частта, които синтезират и поясняват – защо е тук мястото на направените характеристики. Логично следва и параграф 3.3. *Стилове и характеристики на съвременния танц.* Изтъква се дейността на личностите поставили началото в развитието на съвременния танц – Айседора Дънкън, Рудолф фон Лабан, Мери Вигман, Курт Йос, Пина Бауш и Марта Греъм. Дават се примери за съчетаване на техниките при танцуване и се констатира общи принципи в хореографската техника. Според автора работата, начина на мислене/хореографска философия може да повлияе положително върху развитието на сценичния фолклорен танц: „*Считам за важно българските народни танцьори още от ранна детска възраст да изучават техниката на танцуване на Марта Греъм, с цел повишаване на тяхната чувствителност към изразяването на различни емоции и чувства.*“ Параграф 3.4. представя практическото приложение на авторовата теза. Изложеното сочи, че посоката е правилна, но съществуват компоненти в предложението екзерсис, които е необходимо да се усъвършенстват. В следващата част на глава три (параграф 3.5.) се представя хореографски авторски проекти „Изцеление“, изграден в три части. Също в доказателство на теоретичното развитие в първата и втората част на труда. Данните от проведените интервюта са в подкрепа на тезата, че е необходимо танцът да се развива, но да се запазва неговата идентичност: „*Това ме кара да мисля, че българският фолклорен танц, обичай, обредност, музика, шевица, могат да бъдат една плодородна почва за развитие на бъдещите хореографи, които чрез един съвременен изказ да представят своите творби, без обаче да се обезличават фолклорните стилови характеристики.*“

Глава четири. *Сценични форми и съвременни тенденции – взаимодействие между фолклор, класически и съвременен танц* (обем 39 стр). Изложението в тази последна част представя на практика нуждата от/за технически умения, разножанрови, за да може съвременния хореограф свободно да борави с танцьорите като основни носители на

изразността в хореографската драматургия. Спектаклите са доказателство на авторския стремеж към свобода и еkleктика в танцовата изразност.

6. Приноси и значимост на научната разработка и на публикациите по темата на дисертационния труд.

Нямам съмнение, че разработката е лично дело на докторанта и приемам изведените научни приноси.

Представени са три публикации, които отразяват темата в дисертационния труд и е достигната публичност сред заинтересованите среди.

7. Критични бележки и препоръки.

- Препоръчително е таблично онагледяване на части от изследването (втора глава), което ще обогати научната фразировка и ще даде ясно ново знание в хореографската теория.
- Да не се отрича приетият от практиката екзерсис, а да се намери точното място на новото в седмичния репетиционен график на колектива.
- В библиографията липсват заглавия по темата (свързани със стилизацията, изразните средства в хореографията и техники в танца) от последните години на български автори.

8. Автореферат.

Считам, че авторефератът дава информация за всички части на дисертационния труд.

9. Заключение.

Трудът на Драгомир Йорданов „**Взаимодействие между българския сценичен фолклорен танц и съвременни танцови стилове**“ е отражение на динамиката на новото време и потребностите за възприемане на публиката на фолклорно сценично изкуство, неоспоримо доказателство, че е необходимо изграждане на нов модел фолклорен танцор, инспириран от съвременните хореографски търсения.

Гореизложеното е основание, да дам своята **положителна оценка** за изследваната тема и да предложа на Научното жури да **присъди** на докторанта Драгомир Валентинов Йорданов образователната и научна степен „доктор“, професионално направление 8.3. „Музикално и танцово изкуство“, докторска програма „Хореография“.

17.05.2024 г.

проф. д-р Мария Кърджиева